

CÜNEYD-İ BAĞDADÎ

Evliyânın büyüklerinden. Tasavvuf ehlinin çok tanınmışlarından olup, Seyyid-üt-tâife denmekle meşhûrdur. Künyesi, Ebü'l-Kâsım'dır. Cüneyd bin Muhammed 207 (m. 822)'de Nehâvend'de doğdu. Bağdâd'da büyüdü ve 298 (m. 911)'de 91 yaşında orada vefât etti. Kabr-i şerîfi, hocası ve dayısı Sırrî-yi Sekatî'nin kabri yanındadır. Süfyân-ı Sevrî'nin derslerinde yetişti. Tasavvufu, dayısı Sırrî-yi Sekatî'den öğrendi. Asrının, kutbu idi. Binlerce velî yetiştirdi. Otuz defa yaya olarak hacca gitti. Kerâmetleri, nasihatleri, hikmetli sözleri ve ihlâslı amelleri ile meşhûr oldu. Zâhirî ilimleri, İmâm-ı Şafiî'nin talebelerinden Ebû Sevr'den öğrendi. Ayrıca Hâris-i Muhâsebî, Muhammed Kassâb ve başka zâtlarla da sohbet etti.

Cüneyd-i Bağdadî hazretleri, otuz sene cemâatle namazda ilk tekbîri kaçırmadı. Namazda kalbine dünyâ düşüncesi gelse, o namazı tekrar kılardı. Dâima Allahü teâlâyı hatırlardı. Hergün 400 rek'at namaz kılardı. Otuz yıl yatsı namazından sonra hiç uyumadan ibâdetle meşgûl oldu.

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) yedi yaşında iken, mektebten gelince babasını ağlıyor görüp, sebebini sordu. "Zekât olarak dayın Sırrî-yi Sekatî'ye birkaç gümüş göndermiştim, almamış. Kıymetli ömrümü, Allah adamlarının, beğenip almadığı gümüşler için geçirmiş olduğuma ağlıyorum" dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) "Babacığım, parayı ver ben götüreyim" deyip dayısının evine gitti. Kapıyı çaldı. Dayısı, kim olduğunu sorunca, "Ben Cüneyd'im dayıcığım. Kapıyı aç ve babamın zekâtı olan bu gümüşleri al!" dedi. Dayısı, "Almam" deyince, Cüneyd (radiyallahü anh), "Adl edip babama emreden ve ihsân edip, seni serbest bırakan Allahü teâlâ için al" dedi. Dayısı, "Allahü teâlâ babana ne emretti ve bana ne ihsân etti?" dedi. Hazreti Cüneyd "Babamı zengin yapıp, zekât vermesini emretmekle adâlet eyledi. Seni de fakîr yapıp, zekâtı kabûl etmek ve etmemek arasında serbest bırakmakla ihsân eyledi" dedi. Bu söz Sırrî-yi Sekatî'nin (radiyallahü anh) çok hoşuna gidip, "Oğlum! Gümüşleri kabûl etmeden önce seni kabûl ettim" dedi ve kapıyı açıp parayı aldı.

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) henüz yedi yaşında iken, hocası (ve aynı zamanda dayısı olan) Sırrî-yi Sekatî (radiyallahü anh) tarafından hacca götürüldü.

Mescid-i Haram'da dörtyüz kadar büyük zât, (şükür) hakkında konuşuyorlardı. Her zât şükürü ta'rîf ve izah ettiler. Neticede dörtyüz ayrı izah meydana geldi, ise de, hepsi de bu ta'rîf ve izahları yetersiz buldular. Hazreti Sırrî-yi Sekatî, orada bulunan Cüneyd'e (radiyallahü anh) "Madem ki buradasın, bu husûsta bir de sen bir şeyler söyle" dedi. Hazreti Cüneyd "Şükür, Allahü teâlânın ihsân ettiği ni'met ile O'na isyan etmemek, O'na isyan için, ihsân ettiği ni'meti sermâye olarak kullanmamaktır" buyurdu. Orada bulunanların hepsi bu cevâba pek sevinip, hepsi de "Seni tebrik ederiz. Maksudı en güzel şekilde ifâde ettin. Bu, ancak bu şekilde ta'rîf edilebilirdi" dediler. Sırrî-yi Sekatî (radiyallahü anh) "Yavrum, öyle anlıyorum ki senin lisanın doğru ve kuvvetli olacak. Böyle güzel söyleyebilmek hâli sana nereden geliyor?" deyince Cüneyd (radiyallahü anh) "Sizin sohbetlerinizde bulunmakla efendim" dedi.

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) hocasına âit olan evin bir odasında kalırdı. Her an Allahü teâlâyı hatırlardı. Seccadesi üzerinde, sabaha kadar "Allah, Allah" der, aynı abdestle sabah namazını kılardı. Bu hâl senelerce böyle devam etti.

Cüneyd-i Bağdâdî'nin şöyle anlattığı nakledilir: "Bir gece yıkanmak için suya ihtiyâcım oldu. Hava çok soğuk olduğu için, sabah olmasını bekliyeyim, su ısıtırm veya hamama gidip yıkanırım, dedim. Sonra düşündüm ki, ben yıkanmayı tehir için, sabahın olmasını, su ısıtmak, hamama gitmek gibi bir sürü şeyleri istiyorum. Halbuki, Allahü teâlâ bana sadece bir defa yıkanmamı emrediyor. Ben de onu tehir için çeşitli çâreler arıyorum. Benim yaptığım hiç münâsip değil dedim. Hemen, gecelik elbisem üzerimde olduğu halde, soğuk su ile gusletmeye ve ıslak elbiseyi çıkarmayıp üzerimde kuruması için niyet ettim ve öyle yaptım."

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) şöyle anlatıyor: "Hocam Sırrî-yi Sekatî, bana bir meclis kurup, insanlara ilim öğretmemi, nasîhat etmemi söylerdi. Fakat ben, kendimi bu işe lâyık bulmayıp, nefsimi kötülerdim. Bir Cum'a gecesi Peygamber efendimizi rû'yâda gördüm. Bana "Ey Cüneyd! İnsanlara nasîhat et. Zîrâ senin sözün halkın kalblerinin rahatlık ve ferahlık bulmasına sebeptir. Allahü teâlâ senin sözünü, insanların kurtuluşa ermesi için sebep kılmıştır" buyurdu. Uyandım, sabahleyin erkenden hocamın yanına vardım. Ben hiç bir şey söylemeden, "Peygamber efendimiz tarafından vazîfelendirilmedikçe, insanlara ilim öğretmekten çekindin" dedi. Ertesi gün bir meclis kurup, insanlara Resûlullahın yolunu anlatmaya başladım."

Hazreti Cüneyd'in meclis kurup insanlara ilim öğretmekte olduğu, kısa zamanda her tarafa, yayıldı. Herkes bu sohbetlere gelip istifâde etmeye başladı. Birgün bir genç, Cüneyd'in (radiyallahü anh) sohbet ettiği meclise gelip, Cüneyd'e (radiyallahü anh) şöyle dedi: "Ey üstâd! Hazreti Peygamber buyuruyor ki, "Mü'minin firâsetinden korkunuz. Çünkü o, Allahü teâlânın nûru ile bakar." Bunun ma'nâsı nedir?" Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) bir müddet sustu. Sonra başını kaldırıp, "Müslüman ol. Müslüman olmak zamanın geldi" buyurdu. Meğer o genç hristiyan imiş. Hemen zünnârını Kesip orada müslüman oldu. İmâm-ı Yâfiî buyuruyor ki: "İnsanlar, bu hâdisede, Cüneyd-i Bağdâdî'nin (radiyallahü anh) bir kerâmeti var zanneder. Halbuki, bu hâdisede onun iki kerâmeti vardır. Birisi, o gencin, hristiyan olduğunu bilmesi, diğeri de, gencin, müslüman olma vaktinin geldiğini bilmesidir." Cüneyd-i Bağdâdî'ye "İhlâsı kimden öğrendiniz?" diye sordular. O da cevâbında, buyurdu ki, "Mekke-i mükerremede, bulunuyordum. Bir berber gördüm. Ona, "Allah rızâsı için benim saçlarımı düzeltebilir misin?" dedim. Berber "Elbette" dedi. O sırada, mevki sahibi birini tıraş etmekte idi. Hemen tıraşını bırakıp, "Efendi, kalk. Bir kimse Allah için bir şey istedi mi, bütün işler durur, derhal ona bakılır" dedi. Sonra berber koltuğuna beni oturtup tıraş etti. Sonra da bana bir miktar altın verip, ihtiyâçların için lâzım olur, onlara harcarsın" dedi. Ben bu hâle çok hayret edip, elime geçecek ilk parayı kendisine hediye etmeye niyet ettim. Az bir zaman sonra bana Basra'dan bir kese altın gönderdiler. Hemen götürüp o keseyi, ona verince sebebini sordu. Ben de niyetimi açıkladım. Bunun üzerine bana "Sen, Allah rızâsı için beni tıraş et" dedin. Ben de o niyetle seni tıraş ettim. Şimdi bunları alırsam, niyetimde bir değişme olmasından korkuyorum" dedi.

Cüneyd-i Bağdadî talebeleri ile oturlurken bir kimse geldi ve Cüneyd'in önüne beş yüz dirhem bırakıp, "Bu parayı ihtiyâcı olanlara dağıtırsınız" dedi. Hazreti Cüneyd "Bundan başka paran var mı?" dedi. O kimse "Evet, bunlardan başka çok param var" dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) "Peki sâhib olduğun paralardan başka daha çok paran olsun ister misin?" dedi. O kimse "Evet isterim" deyince Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh): "Sen şu bıraktığın beş yüz dirhemi geri al. Çünkü, o paralara bizden çok senin ihtiyâcın var. Zîrâ biz, paramız olsun istemiyoruz" buyurdu.

Bir zaman Cüneyd-i Bağdâdî'nin gözlerinde ağrı meydana geldi. Tabib çağırdılar, gelen tabib, hristiyan idi. Muayene edip, "Gözlerinize su değdirmiyecsiniz" dedi.

Hazreti Cüneyd, “Su değdirmesem nasıl abdest alırım?” deyince, tabib, “Gözleriniz size lâzım ise su değdirmeyeceksiniz” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) abdest alıp namaz kıldı ve namazdan sonra bir miktar uyudu. Uyandığında gözlerinde hiç ağrı kalmamıştı. O anda bir ses duydu ki, “Yâ Cüneyd! Sen bizim için gözlerini feda ettiğin için, biz de senden o ağrıyı giderdik” diyordu. Bir zaman sonra hristiyan tabib tekrar geldi. Baktı ki, gözler tamamen iyi olmuş. Hayret edip, “Nasıl yaptın da iyi oldu?” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) olanları anlatınca, Hazreti Cüneyd’in elini öpüp îmân etti ve “Esas ağrıyan göz sizinki değil benim gözlerim imiş” dedi.

Sâlihlerden bir zât rü’yâsında Peygamber efendimizi gördü. Hazreti Cüneyd de yanlarında bulunuyordu. Bu sırada biri gelip, Peygamber efendimize bir suâl sordu. Peygamber efendimiz “Bunun cevâbını Cüneyd’den iste. O cevap versin” buyurdular. Cüneyd (radiyallahü anh) “Yâ Resûlallah! Sizin mübârek huzûrunuzda ben nasıl konuşabilirim” deyince, Peygamberimiz aleyhisselâm Diğer peygamberlerden her biri ümmetlerinin tamamı için ne kadar öğünüyorsa, ben de, Cüneyd ile o kadar öğünürüm” buyurdular.

Zengin bir kimse vardı. Cüneyd-i Bağdâdî’nin huzûruna gelip tövbe etti ve talebeliğe kabûlünü istedi. Malını da fakîrlere dağıttı. Bin altını kaldı. Cüneyd (radiyallahü anh) “Bu bin altını da Dicle nehrine at” buyurdu. O kimse, Dicle kenarına gidip altınları birer birer nehre attı. Geri döndüğünde Cüneyd (radiyallahü anh) kendisine heybetle bakıp “Niçin hepsini birden atmadın da birer birer sayarak attın? Demek hâlâ, gönlünde onlara muhabbet var” buyurdu ve bir müddet kendisini sohbetlere kabûl etmedi. Sonunda o kimse buna da tövbe edip, nihâyet talebeliğe kabûl edildi.

Büyüklerden bir zât, Hazreti Cüneyd’in yanına gelmişti. Şeytanın, onun yanından hızla kaçmakta olduğunu gördü. O kimse Cüneyd-i Bağdâdî’nin yanına yaklaşıncâ, yüz hâllerinden, onun çok öfkelenmiş olduğunu anlayıp, sordu: “Ey Cüneyd! Biz biliyoruz ki, insan öfkelenince şeytan ona yaklaşır. Fakat görüyorum ki bu kadar fazla öfkelenmiş olduğunuz halde, şeytan sizden kaçıyor. Bunun hikmeti nedir?” Hazreti Cüneyd cevâbında, “Sen bilmez misin ki, biz kendi nefsimiz için kızmayız. Başkaları, nefsleri için kızarlar. Bunun için de şeytan kendilerine musallat olur. Bizim kızmamız, hep Allah için olduğundan, şeytan bizden, kızdığımız zaman kaçtığı gibi başka hiç bir zaman kaçmaz” buyurdu.

Cüneyd-i Bağdâdî'yi (radiyallahü anh) tanıyan ve sevenlerden, Ebû Amr isminde bir zât şöyle anlatıyor: “Bir gün bir ihtiyâç için çarşıya gitmiştim. Bir cenâze gördüm. Cenâze namazına katılayım dedim. Yolda giderken bir kadın görüp ona baktım. Bu yaptığımın uygun olmadığını hatırlayıp derhal tövbe ettim. Eve geldiğimde yüzümün niçin karardığını sordular. Aynaya baktığımda hakîkten, yaptığım o uygunsuz iş sebebiyle yüzümün karardığını gördüm. Kırk gün, devamlı olarak bu günahıma tövbe ve istiğfar ettim. Cüneyd-i Bağdâdî'yi (radiyallahü anh) ziyâret etmek hatırıma geldi. Bağdâd'a gittim. Cüneyd'in (radiyallahü anh) hânesine varıp kapısını çaldığımda, içeriden bana, “Gel bakalım ey Ebâ Amr! Sen rûhbe'de günah işle, biz de Bağdâd'da bu günâha istiğfar edelim” buyurdu.

Birisi Cüneyd-i Bağdâdî'ye (radiyallahü anh) “Gözümü yabancı kadınlara bakmaktan nasıl koruyabilirim?” diye sordu. Cüneyd (radiyallahü anh) buyurdu ki, “Yabancı kadını gördüğün zaman, Allahü teâlânın seni, senin o kadını görmenden daha iyi gördüğünü hatırla.”

Mel'ûn şeytan, bir üstadın hizmetçisi kılığında Cüneyd-i Bağdâdî'nin (radiyallahü anh) yanına gelip “Efendim, size hizmet etmekle şereflemek, feyiz ve bereketlerinizden istifâde etmek arzusuyla geldim. Lütfen kabûl buyurunuz” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) kabûl edip, şeytan yirmi sene kadar kendisine hizmet etti. Ama bir kere olsun vesvese veremedi. Nihâyet ümidini kesip bir gün “Ey üstadım! Siz beni tanıyor musunuz?” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) “Ben seni ilk geldiğin gün tanımıştım. Sen İblîs'sin” dedi. Şeytan, “Ey Ebâ Kâsım! Ben senin kadar, yüksek makam ve derecelere kavuşmuş olan bir zât daha tanımıyorum” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) buyurdu ki: “Ey Mel'ûn! Hemen defol git. Şimdi de beni kendimi beğenme (ucub) gibi bir duruma düşürmek ve beni mahvetmek arzusundasın değil mi? Bu çirkin maksadına kavuşamayacaksın. Haydi defol.”

Cüneyd-i Bağdâdî'nin (radiyallahü anh) talebelerinden biri şeytanın vesvesesine kapılıp, “Artık ben kemâle geldim. Sohbeta devam etmeme lüzum kalmadı” deyip kendi başına bir yere çekildi. Benlik ve gurûrundan dolayı şeytanî bir rû'yâ gördü. Rû'yâsında, bağlık-bahçelik içinde güzel nehirler ve çok lezzetli yemekler yediğini gördü. Bu rû'yâsını hakikat zannedip, kibiri daha da arttı ve bu hâlini arkadaşlarına anlattı. Onlar da Cüneyd-i Bağdâdî'ye arz ettiklerinde, Hazreti Cüneyd çok üzüldü ve

anlatılan kimsenin yanına gitti. Baktık ki o kimseyi şeytan aldatmış. Ona, “Seni bu gece Cennete götürürlerse, Cennete vardığında üç defa (Lâ havle...) oku” buyurdu. Hakîkaten o kimseyi rû’yâsında Cennete götürdüler. O kimse Cennete vardığında üç defa (Lâ havle...) okudu. Gördüklerini ve kendisinde hâsıl olan şeytanî hâllerin hepsini unuttu. Bir anda kendisinin pislik ve çöplük içerisinde olduğunu gördü. Uyandığında gördüklerini hatırladı ve içine düştüğü hatâyı anladı. Çok pişman olup tövbe etti ve Cüneyd’in (radiyallahü anh) elini öptü. Sohbetlere devam edip, talebeler arasındaki yerini aldı. Hazreti Cüneyd buyurdu ki, “Herkes bir mürşid-i kâmil lâzımdır Aksi halde mel’ûn şeytan gelip kendisine musallat olur. Ve insan - maazallah- ona tâbi olur.”

Hayr-ı Nessâc (radiyallahü anh) şöyle anlatıyor: “Bir gün evimde oturuyordum. Kalbime “Ebû’l Kâsım Cüneyd-i Bağdadî kapıdadır. Çıkıp karşılayayım” diye bir düşünce geldi. Fakat, o buraya gelmez, Kalbime gelen düşünce vesvesedir deyip o düşünceyi kalbimden attım. Biraz sonra aynı düşünce gene geldi. Gene attım. Üçüncü defa gelince çıkıp bakayım dedim. Çıktım Cüneyd (radiyallahü anh) kapıda idi. Bana selâm verdi ve “Ey Hayr! Kalbine ilk geldiği zaman niçin kalkıp kapıyı açmadın?” buyurdu.”

Kendisine iftira edip, uydurma sözlerle halifeye şikâyet ettiler. “İnsanlar onun sözleri ile fitneye düşüyor, karışıklık çıkarıyor” dediler. Halifenin üçbin altına satın aldığı ve kendisini çok sevdiği çok güzel bir câriyesi vardı. Halife ona, “Kıymetli elbiseler giy, çeşitli mücevheratla süslen, falan yerde Cüneyd’in (radiyallahü anh) yanına gidip, yüzünü aç ve Cüneyd’e (Benim çok malım var, ama kalbim dünyâdan soğudu. Sana geldim ki beni kabûl edesin ve ben de senin yanında ibâdet ve tâatle meşgûl olayım. Senden başkası ile bulunmama kalbim râzı olmuyor) de” diye tenbîh etti. Bir hizmetçi ile beraber bu câriye Cüneyd’in (radiyallahü anh) bulunduğu yere geldi. Kendisine söylenilen şekilde giyinmiş ve süslenmiş idi ve bu söylenenleri, daha fazlasıyla Cüneyd’e söyledi. Cüneyd (radiyallahü anh) hep önüne bakıyordu. Bir ara başını kaldırıp “Allahım” diye bir feryâd etti. Onun bu sözüne dayanamayan câriye düşüp öldü. Câriyeyi getiren hizmetçi derhal geri dönüp olanları halifeye anlattı. Halife yaptığına çok pişman oldu ve “İşte böyle, yapılmaması emredilen şeyi yapan, görülmemesini arzu ettiği şeyleri görür” diyerek kendini ayıpladı, öyle bir zâtı yanıma çağırmam münâsip değildir deyip, kendisi Cüneyd’in (radiyallahü anh) yanına geldi

ve “Ey Üstâd! Bu kadar güzel bir kadını yakmağa kalbin nasıl müsâade etti?” dedi. Hazreti Cüneyd “Ey Mü’minlerin emîri! Senin mü’min kullara olan şefkatin bu mudur ki, benim, kırk senedir uğraşarak, nefsimle mücâdele ve mücâhede ederek ve can çıkarırcasına ibâdet ederek kazandıklarımı bir anda yok edeceksin? Ben vasıta oldum. Aslında, sen yapma ki, sana yapmasınlar” buyurdu. Bu hâdiseden sonra Hazreti Cüneyd-i Bağdâdî’nin büyüklüğü daha iyi anlaşıldı ve şânı her tarafa yayıldı.

Bir gün sohbetinde bulunanlardan bir kimse, kendisini imtihan için yanına geldi ve bir suâl sordu. Cüneyd (radiyallahü anh), “Bu suâle söz ile mi, yoksa ma’nevî olarak mı cevap verelim?” dedi. O kimse “İki şekilde de cevap ver” deyince, Hazreti Cüneyd, “Keşke kendi kendini deneseydin. O zaman beni denemeye lüzum görmezdin. Ma’nevî cevap istiyorsan şöyledir ki, sen böyle yapmakla artık bizim yolumuzdan ayrıldın. Bilmez misin ki Allahü teâlânın dostlarını tecrübe etmeye, onları yaralamağa senin gücün yetmez” buyurdu. Bunun üzerine hemen o kimsenin yüzü, simsiyah olup, kalbinde bulunan bir parça yakîn de kayboldu. O kimse çok pişman olup yaptığına tövbe etti. Çok istiğfar etti. Cüneyd (radiyallahü anh) yine de o kimseye merhamet edip tevecüh etti ve o kimsenin hâli bundan sonra daha düzgün oldu.

Bağdâd’deki halife bir gün Ruveyym bin Ahmed’e “Edebin noksandır” dedi.

Ruveyym cevâbında “Benim mi edebim noksandır? Ben Cüneyd-i Bağdadî ile yarım gün beraber olup sohbet ettim. Onunla yarım gün birlikte bulunan kimsede edepsizlik kalır mı?” dedi.

Kelâm ehlinden İbn-i Küllâb, bozuk fırkalar hakkında reddiyeler yazıyordu, Ba’zı kimseler ona, tasavvuf ehlini de yazmasını söylediler. “Bunların reîsleri kimdir?” diye sordu. Cüneyd-i Bağdâdî’dir (radiyallahü anh) dediler. İbn-i Küllâb Hazreti Cüneyd’e birisini gönderip görüşlerinin ne olduğunu öğrenmesini söyledi. Cüneyd (radiyallahü anh) buna buyurdu ki, “Bizim yolumuz, bakî olanı, fânî olandan ayırmak, bakî olan için, fâidesi olmayan her şeyden uzak durmaktır. Bu cevap, İbn-i Küllâb’a gelince, Bu nasıl bir şeydir ki, bizim bunu anlamamız dahi imkânsız” deyip, Hazreti Cüneyd’in bulunduğu meclise gitti. Ona tevhîd hakkında bir suâl sordu. Hazreti Cüneyd’in verdiği cevaptan hayrette kalıp, “Bu cevâbı tekrarlar mısınız?” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) daha değişik bir şekilde cevap verdi. İbn-i Küllâb’ın hayreti daha da

artıp, “Bu cevâbı da tekrar eder misiniz?” dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) bu sefer de daha başka bir şekilde cevap verdi. İbn-i Küllâb söylediklerinizi kavrayabilmem, ezberliyebilmem imkânsız. Bari bunları söyleyin de yazayım” dedi. Hazreti Cüneyd, “Eğer, bütün bunları söyleyen, ben olsaydım yazdırırdım” buyurdu. Bunun üzerine İbn-i Küllâb, Cüneyd’in (radiyallahü anh) büyüklüğünü kabûl ve O’na hayranlığını itiraf etti.

Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinin bir talebesi vardı. Bütün iyilik ve faziletler onda mevcûttu. Sonradan gelmesine rağmen Cüneyd-i Bağdadî hazretleri onu pek ziyâde seviyor, diğer talebeler ise bu hâli çekemiyorlardı. Talebelerinin bu hâli Cüneyd-i Bağdadî hazretlerine ma’lûm oldu. Talebelerinin eline birer tane kuş verdi ve buyurdu ki: “Her biriniz bu kuşları kimse görmedik bir yerde boğazlayıp getirsin.” Hepsi de kendilerine verilen kuşları aldılar, varıp ıssız bir mahalde boğazlayıp getirdiler. Yalnız o talebesi boğazlamadan getirdi. Cüneyd-i Bağdadî hazretleri: “Niçin boğazlamadın?” buyurdu. “Hocam! Siz kuşları kimse görmedik bir yerde boğazlayın demiştiniz. Ben ise bir ıssız yer bulamadım. Her yeri Allahü teâlâ görüyor” deyince Cüneyd-i Bağdadî hazretleri buyurdu ki: “Arkadaşınızın fîrâsetini gördünüz mü?” Talebelerin hepsi de tövbe ettiler ve boyunlarını büküp, Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinden affedilmelerini dilediler.

Ebû Amr isminde bir zât şöyle anlatıyor: “Bir sene hacca gidiyordum. Vedalaşmak için Hazreti Cüneyd’e uğradım. İhtiyâcım olmadığı halde, bereket olarak yanımda bulunması için kendilerinden bir dirhem borç istedim. Fakat yanlarında hiç paraları olmadığını da biliyordum. Bana bir müddet baktılar. Sonra cebinden bir dirhem çıkarıp bana verdiler. Hacca gittim. Döneceğim zaman, Medîne-i münevverede aklıma geldi ki, Cüneyd’e (radiyallahü anh) bir yüzük alıp hediye götürüyüm. Yüzüğü aldım. Bağdâd’a döndüm. Hazreti Cüneyd’in ziyâretine gittim. Fakat yüzüğü evde unuttum. “Neyse, şimdi yüzükten hiç bahsetmem, sonra ziyâret ettiğimde yüzüğü takdim ederim” dedim. Ziyâret ettiğimde “Efendim! Hacca giderken sizden ödünç olarak aldığım bir dirhemi iade etmek istiyorum” dedim. O da, “Biz onu, Medine-i münevvereden getirip de evde unuttuğunuz yüzük gibi unutmadık. O zaman hediye etmiştik” buyurdu.

Çocuğu kaybolan bir kadın Cüneyd-i Bağdadîye (radiyallahü anh) gelip çocuğunun bulunması için duâ talep etti. Hazreti Cüneyd duâ etti. Çocuk bulundu.

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) bir gece uyandı. Uyumak istiyor, uyuyamıyordu. Oturmak istiyor, oturamıyordu. Bir zaman sonra kapıyı açıp dışarı çıktı. Baktı ki birisi üzerine bir aba örtmüş, büzülmüş vaziyette bekliyor. Hazreti Cüneyd'i görünce başını kaldırdı ve Ey efendim! Bu kadar bekletilir mi?" dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) "Gece geç vakitte geldiniz" buyurdu. O kimse, "Kalblere hareket veren Allahü teâlâdan taleb ettim ki, sizin kalbiniz bana teveccüh etsin" dedi. Cüneyd (radiyallahü anh) "Ne istiyorsunuz?" diye sordu. O kimse, "Nefsin hastalığına ilâç yok mudur?" deyince, Hazreti Cüneyd "Nefsin ilâcı, isteklerine muhalefet etmektir" buyurdu. Bunun üzerine o kimse, kendi kendine "Ey ahmak nefsim! Bunu ben sana kaç defa söyledim. Ama sen Cüneyd'den (radiyallahü anh) duymayınca inanmadın" dedi.

Bir kimse, Cüneyd-i Bağdadîye (radiyallahü anh), "Bu zamanda hakîki kardeşlikler azaldı. Nerede o, Allah için yapılan kardeşlikler?" deyince, Cüneyd (radiyallahü anh): "Eğer senin sıkıntılarına katlanacak, ihtiyâçlarını giderecek birini arıyorsan, bu zamanda öyle bir kardeşi (arkadaşı) bulamazsın. Ama, kendisine Allah için yardım edeceğin, sıkıntılarına Allah rızası için katlanacağın bir kardeşlik istiyorsan böyleleri çoktur" buyurdu.

Bir gün Sırrî-yi Sekatî hazretlerine sordular, "Derecesi hocasının derecesinden yüksek olan talebe var mıdır?" Buyurdu ki: "Evet vardır. Cüneyd'in derecesi benden yüksektir."

Cüneyd-i Bağdadîye, "Rızkımızı, arıyoruz" dediklerinde, "Nerede olduğunu biliyorsanız, orada arayınız?" buyurdu. "Allahü teâlâdan istiyoruz" dediklerinde, "Eğer sizi unutmuş sanıyorsanız, hatırlatınız!" buyurdu. "Tevekkül ediyoruz, bakalım ne gönderecek?" dediklerinde, "İmtihan ederek, deneyerek tevekkül etmek, îmanda şüphe bulunmasını gösterir" buyurdu. "O halde ne yapalım?" dediklerinde, "Emr ettiği için çalışmalı, rızk için üzülmemeli, tedbirlerin arkasında koşmamalıdır. Rızk için, Allahü teâlânın verdiği söze güvenmelidir. Emrine uyarak çalışanı, rızkına ulaştırır" buyurdu.

Ebû Muhammed Cerîrî şöyle anlatıyor: “Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) hastalanmıştı. Vefâtından önce, ben başucunda bulunuyordum. Devamlı Kur’ân-ı kerîm okuyordu. Hatmi tamamlayıp tekrar başladı. Ben dedim ki, “Efendim zâten çok halsizsiniz. Kendinizi fazla yormasanız...” Bana, “Ey Ebû Muhammed! Şu anda bunlara benden daha çok ihtiyâcı olan kim vardır? “Bak işte vefâtım çok yaklaştı” buyurdu.

Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh), vefât edeceği zaman çok üzgündü. Talebeleri korkup, “Efendim! Bizim ümidimiz, sizin şefaatiniz bereketi ile kurtulmaktır. Sizin ise ızdırablı ve üzüntülü bir hâliniz var. Bu hâliniz bizim yüreğimizi parçalıyor” dediler. Bunlara cevaben: “Ey dostlarım! Ben, yetmiş senelik ibâdet ve tâatımdan ve sizlere üstâd olmak ile kazandıklarımın hepsini, bir kıl ile asılmış olduğunu ve rüzgâr esmesi ile bir tüy misâli sallandığını hissediyorum. Bilmiyorum ki, bu esen rüzgâr, red rüzgârı mı, yoksa kabûl yeli midir?” buyurdu. Biraz sonra “Allah” diyerek rûhunu teslim etti.

Cüneyd-i Bağdadîyi (radiyallahü anh) yıkayan kimse, mübârek gözlerinin içine su ulaştırabilmek için uğraştı ise de, mümkün olmadı. Gizliden bir ses duydu ki, “Kendini yorma! Cüneyd’in gözü Allahü teâlânın zikri ile kapanmıştır. O’nun dîdârını görmeden açılmaz” diyordu. Yıkayan kimse, parmaklarını da açmak için çalıştı. Fakat “Kendisi açmayınca açılmaz” diye bir nidâ geldi. Mübârek vücûdu yıkandı, kefenlendi ve cenâze namazını oğlu kıldırdı. Cenâze namazında bulunanların sayısı sayılamıyacak kadar çoktu.

Vefâtından sonra büyük zâtlardan biri kendisini rü’yâda görüp, “Münker ve Nekir’in suâllerine nasıl cevap verdin?” diye sordu. Hazreti Cüneyd: “O iki melek bana gelip, “Men Rabbüke (Rabbin kim?) dediler. Ben “Allahü teâlâ benim rûhumu yaratıp “Elestü birabbiküm” Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye sorduğu zaman, ben “Evet, Sen bizim Rabbimizsin” cevâbını vermiştim. Sizin, şimdi tekrar sormanızın ma’nâsı nedir?” dedim. “Ondan sonra beni bırakıp gittiler.

Cüneyd-i Bağdadîyi (radiyallahü anh) rü’yâsında gören bir başka zât ona, “Allahü teâlâ sana nasıl muâmele eyledi?” diye sordu. Hazreti Cüneyd, “Yaşadığım hâllerin hepsi kayboldu. Yalnız bir gece vakti kıldığım iki rek’at namaz imdâdına yetti” buyurdu.

Ebû Ca'fer el-Haddâd diyor ki: "Eğer akıl, bir insan olsaydı, Cüneyd-i Bağdadînin sûretinde ve şeklinde olurdu."

Ebü'l-Kâsım Cüneyd-i Bağdâdî'den (radiyallahü anh) bir kimse bir şey istese onu boş çevirmez, ona fâideli olmaya çalışırdı ve "Ben, Peygamber efendimizin güzel ahlâkına uymaya çalışıyorum" buyururdu.

Ali bin İbrâhîm diyor ki, "Bir defa Kâdî Şüreyh'in sohbetinde bulundum. Konuşmasının ve ifâdesinin güzelliğine hayran kaldım. Benim bu hayretimi görünce bana, "Nasıl bu kadar güzel konuşabildiğimi, bu bilgilerin bana nereden geldiğini biliyor musun?" dedi. Ben de "Siz bilirsiniz efendim" dedim. Bunun üzerine buyurdu ki, "Ben Cüneyd-i Bağdâdî'nin sohbetinde bulundum. Bütün bunlar onun bereketidir."

Alâüddevle diyor ki, "Birgün, Cüneyd-i Bağdâdî'nin vaktiyle çile çekmiş olduğu odaya girdim. Burada, bana fevkalâde zevk hâli hâsıl oldu. Sonra, Cüneyd'in mezarına gittim. Orada, önceki zevki bulamadım. Sebebini hocama sordum. "O zevkler, Cüneyd sebebi ile mi hâsıl oldu?" dedi. "Evet" dedim, "Ömründe birkaç gün kaldığı yerde zevk hâsıl olduğuna göre, senelerle birlikte bulunduğu bedeni yanına gidince, elbette daha çok zevk hâsıl olmak lâzım gelir. Belki, mezarı başında başka şeyleri görerek, ona teveccühün azalmış olabilir" dedi.

Cüneyd-i Bağdadîye (radiyallahü anh) sordular. "Hiç ibâdet ve tâat yapmadan karşılıksız olarak Allahü teâlânın lütfuna kavuşmak mümkün müdür?" Cevâbında buyurdu ki, "Zâten gelen bütün ni'metler, bütün iyilikler, hep Allahü teâlânın lütfudur. Bu kadar âciz ve zavallı olan insanların yaptıkları ibâdet ve tâatlerin, O'nun lütfu olan ni'metlere karşılık olması ne mümkündür." Hazreti Cüneyd, dükkânına girip kapıyı örter, içerde uzun süre namaz kılardı. Buyururdu ki, "Pazarda öyle kimse tanıyorum ki, hergün üçyüz rek'at namaz kılmakta ve otuzbin tesbih okumaktadır." Cüneyd-i Bağdadî (radiyallahü anh) buyurdu ki: "İnsanları Allahü teâlânın sevgisine kavuşturacak yol, yalnız Muhammed aleyhisselâmın yoludur. Bundan başka olan dinler, inançlar, rü'yâlar çıkmaz sokaktır. İnsanı se'âdete kavuşturamazlar. Kur'ân-ı kerîmin ahkâmını öğrenmeyen ve hadîs-i şerîflere uymayan kimse câhil ve gâfildir. Buna uymamalıdır."

Cüneyd-i Bağdadîye (radiyallahü anh) “Tevâzu nedir?” diye sordular. Cevâbında buyurdu ki, “Şefkat ve merhamet kanatlarını (ana kuşun yavrularını koruyabilmek için üzerlerine kanatlarını germesi misâli) mahlûklar üzerine germen ve herkese karşı yumuşak davranmandır.”

“Rabbim beni serbest bıraksa bir dilekte bulunmam. Kulun dilemesi olmaz. O’nun dilediğini yapardım.”

“Her kim gördüğünden ibret almazsa, onun görmemezliği görmesinden üstündür.”

“İbâdet etmek bakımından dünyânın bir saati, kıyâmetin bin senesinden daha iyidir. Zîrâ bu bir saatte, sâlih faydalı amel işlenebilir. Halbuki kıyâmetin o bin senesinde bir şey yapılamaz. O halde, ey mü’min kardeşim! Vaktini boş şeylerle geçirme! Zamanının kıymetini bil ve en iyi şeyler için kullan! Namazlarını vaktinde kıl ki, kıyâmet günü pişman olmayasın! Çok büyük sevâba kavuşasın!”

Kendisine gelip duâ talep edenlere Cüneyd-i Bağdadî hazretleri şöyle duâda bulunurdu:

“Cenâb-ı Hak, kendisine kavuşturan şeylere kavuştursun! Cenâb-ı Hak zenginliğini kalbine koysun! Seni bütün kötülüklerden alıp, kendisiyle meşgûl kılsın! Sana büyük edeb ihsân etsin! Kalbinden râzı olmayacağı şeyi çıkarıp rızâsını koysun. Seni kendine varan en güzel ve doğru yola iletsin.”

“İnsanı Allahü teâlâyâ kavuşturan yol, Peygamber efendimizin izinde bulunanların gittiği yoldur. Bu yola bütün kötü yollar kapalıdır.”

“Bir kimse, Allahü teâlâyâ kavuşmak yolunda, milyonlarca sene sıdk ve ihlâs ile yürüse ve bir an geri dönse, kaybı kazancından fazladır.”

“İnsanın, Allahü teâlâyâ kavuşturan yolda yürümesi, Peygamber efendimize ve O’nun (aleyhisselâm) hakîki vârisi olan büyük âlimlere tam tâbi ve teslim olmakla mümkündür. Şüphe çukuruna ve bid’at karanlığına düşmüş olanlar bu yolda yürüyemezler.”

“Allahü teâlânın ihsân ettiği ni’metlerin çokluğunu göreceksin. Bir de, O’na karşı yaptığın ibâdet ve tâatlardaki kusurlarını göreceksin. Bu iki görüş arasında meydana gelen hâle haya denir.”

“Kulluk, her an Allahü teâlâyâ muhtaç olduğunu bilmek ve O’nun Resûlüne (aleyhisselâm) tam tâbi olmaktır.”

“Allahü teâlâ her şeyi kıymetli yaratmıştır, ama bir şeyi en kıymetli yaratmıştır. O da vakittir. Vakit zayi olursa tekrar elde edilmesi mümkün değildir. Bunun için en kıymetli şey vakittir.”

“Müslüman temiz toprağa benzer. Temiz toprağa her şey atılır. Ezilip, hakaret görür. Lâkin ondan hep güzel, temiz, faydalı şeyler çıkar.”

“Bir zaman gönlümü kaybettim. “Yâ Rabbî! Gönlümü kaybettim. Bulamıyorum. Gönlümü bana iade et” diye duâ ettim. Bir ses duydum ki, “Ey Cüneyd! Biz senin gönlünü muhafaza ettik. Sen, bizimle olunca gönlünü niçin ararsın? Başkasıyla olmak mı istersin?” diyordu.” “Rızâ, belâyı ni’met saymaktır.” “Tasavvuf, kalbi temizlemek ve her an Allahü teâlâ ile olmaktır.”

“İhlâs; ameli Allahü teâlâ için olmıyan karışık düşünce ve niyetlerden arındırmaktır.”

“Birbirlerine muhabbet ve dostlukları çok kuvvetli olan iki kardeşten birinin, diğerinden az da olsa çekinmesi, mutlaka birinin kusuru sebebiyledir.”

“Fakîrlık, kimseden bir şey istememek ve kimseye itiraz etmemektir.”

“Bir kimsenin havada bağdaş kurup oturduğunu görseniz, İslâmiyetin emir ve yasaklarına uymaktaki hassasiyetine bakınız. Eğer bu tam ise ona uyabilirsiniz. Eğer emir ve yasaklara uymakta (çok az da olsa) bir gevşeklîği varsa hemen ondan uzaklaşınız, çünkü zararı dokunur.”

“Bir kimsede hilm (yumuşaklık), tevâzu (alçak gönüllülük), cömerdlik ve güzel ahlâk bulunursa bu dört haslet o kimsenin yüksek makamlara kavuşmasına sebep olabilir. Bunlar îmânın kemâlidir.”

“Namazda kalbime dünyâ düşüncesi gelse, o namazı tekrar kılardım, işin esası nefse uymamaktır.”

“İlim, kendi haddîni bilmek; tasavvuf, kalbi temizlemektir.” “Allahü teâlâdan gâfil olmak, ateşte olmaktan beterdir.” “Şükretmek, kendini bu ni’mete ehil ve lâıyk görmemektir.” “Sabır, yüzü ekşitmeden, acıyı yudum yudum içine sindirmektir.”

-
- 1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 155
 - 2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 255
 - 3) Sıfât-üs-safve cild-2, sh. 235
 - 4) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 98
 - 5) Vefeyât-ül-a’yân cild-1, sh. 373
 - 6) Tabakât-üş-Şâfiyye cild-2, sh. 260
 - 7) Târîh-i Bağdâd cild-7, sh. 241
 - 8) Tabakât-ı Hanâbile cild-1, sh. 128
 - 9) Tam İlmiyhâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 994
 - 10) Eshâb-ı Kirâm sh. 210
 - 11) Kıyâmet ve Âhıret sh. 192, 195, 321, 66, 67, 68
 - 12) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 223
 - 13) Câmi’u kerâmât-il-evliyâ cild-1, sh. 383
 - 14) Nefehât-ül-üns sh. 132
 - 15) El-Bidâye ve’n-nihâye cild-11, sh. 113
 - 16) Keşf-ül-mahcûb sh. 242
 - 17) Tabakât-üs-sûfiyye (Abdullah-ı Ensârî) sh. 161
 - 18) Şezerât-üz-zeheb cild-2 sh. 229
 - 19) Risâle-i Kuşeyrî sh. 105

- 20) Hadâik-ul-verdiyye sh. 62
- 21) Mu'cem-ül-müellifin cild-3, sh. 162
- 22) Keşf-üz-zünûn sh. 1727, 1806
- 23) Ravdât-ul-cennât sh. 164
- 24) Brockelman Gal I, 199, Sup I, 345 II, 214
- 25) Rehber Ansiklopedisi cild-3, sh. 257, 258

www.ehlisunnetbuyukleri.com